

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1903, kl. 1 e. m.

Särskilda utskottets n:o 1 utlåtande n:o 2, i anledning af dels Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående försäkringsinspektionens organisation och verksamhet m. m., dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte hufvudtiteln gjorda framställningar angående anvisande af medel till handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna äfvensom till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket, dels ock en till följd af förnämnda proposition väckt motion.

Till förberedande behandling har särskilda utskottet fått emottaga dels Kungl. Maj:ts uti innevarande års statsverksproposition gjorda framställningar om anvisande af medel till handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna och till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket;

Bih. till Riksd. Prot. 1903. 8 Saml. 1 Afd. 2 Häft. (N:o 2.) 1

dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 34, hvori Kungl. Maj:t under åberopande af det vid propositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 30 januari 1903 föreslagit Riksdagen, att Riksdagen måtte, under förutsättning af bifall till Kungl. Maj:ts förslag till lagar om försäkringsbolag och om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket,

ej mindre medgifva, att de bidrag, som enligt sagda lagförslag skulle af försäkringsanstalterna till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet årligen erläggas, finge från och med 1904 tills vidare af Kungl. Maj:t användas till bestridande af aflöningar till försäkringsinspektionens tjänstemän och betjante samt expenser vid densamma,

än äfven, med ändring af hvad Kungl. Maj:t uti innevarande års statsverksproposition föreslagit beträffande anvisande af medel dels till handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna och dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket,

till biträde inom civildepartementet vid beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet, för år 1904 på extra stat anvisa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af 3,000 kronor,

samt medgifva, att Kungl. Maj:t ägde för år 1904 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp i mån af behof, förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, enligt hvad därom förut föreslagits, jämväl till utarbetande och offentliggörande genom riksförsäkringsanstaltens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket;

dels ock en inom Andra Kammaren af herr *Ernst Beckman* väckt motion, n:o 160, med hemställan,

att Riksdagen ville besluta *dels* medgifva, att Kungl. Maj:t må äga för år 1904 använda de till underlättande af åtgärder för arbetarnas olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp i mån af behof, förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, enligt hvad därom förut föreslagits, jämväl till utarbetande och offentliggörande af en statistisk årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket m. m., och *dels* tillika anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke sistberörda arbete lämpligast bör anförtros åt kungl. kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Vid ärendets föredragning i statsrådet anförde föredragande departementschefen:

»På förslag af Kungl. Maj:t anvisade 1886 års Riksdag på extra stat för år 1887 ett belopp af 4,500 kronor till anordnande af kontroll å försäkringsanstalterna; och har detta anslag sedermera årligen förnyats. Närmare bestämmelser om berörda kontroll hafva meddelats genom de af Kungl. Maj:t den 22 oktober 1886 utfärdade kungörelser dels angående anordnande af tillsyn å inländska försäkringsanstalter och dels angående villkoren för utländsk försäkringsanstalts rätt att här i riket drifva försäkringsrörelse. Dessa bestämmelser åsyfta förnämligast att inom civildepartementet samla erforderliga upplysningar rörande försäkringsväsendets utveckling för att komma i tillfälle bedöma, huruvida de särskilda anstalterna verka efter grunder, som kunna anses för allmänheten betryggande. För bearbetande af det material, som sålunda blefve att tillgå, och för att, där sådant funnes nödigt, tillse, att ytterligare upplysningar införskaffades eller, där sådant för något särskildt fall skulle anses behöfligt, hos försäkringsanstalt på stället undersöka dess räkenskaper och handlingar, har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 22 oktober 1886 behagat för tiden från och med 1887 års ingång förordna en person att såsom chefs för civildepartementet biträde i egenskap af inspektör öfver försäkringsanstalterna i riket tillsviðare inom civildepartementet handlägga ärenden rörande försäkringsväsendet. Till hans biträde anställdes därjämte en amanuens.

Försäkringsinspektören och hans amanuens hafva aflönats af nämnda anslag sålunda, att 3,000 kronor utgått till försäkringsinspektören och 1,500 kronor till amanuensen.

Jämväl uti Kungl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års Riksdag angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, för handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna, för år 1904 på extra stat anvisa till Kungl. Maj:ts förfogande berörda belopp af 4,500 kronor.

Försäkringsinspektörens verksamhet har emellertid icke varit inskränkt till de egentliga försäkringsanstalterna. Sedan nämligen 1891 års Riksdag medgifvit, att Kungl. Maj:t finge för år 1892 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, bland annat, till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelser för sjukkasseväsendet i riket, och detta medgifvande sedermera af Riksdagen för hvarje år för-

nyats, har försäkringsinspektören enligt Kungl. Maj:ts uppdrag för hvarje år utarbetat en sådan redogörelse, hvilken till trycket befordrats. Till biträde vid upprättande af denna redogörelse har försäkringsinspektören haft till en början en och de senare åren två amanuenser, hvilka från berörda medel åtnjutit arfvoden, den ene sedan någon tid med 1,800 kronor och den andre med 1,200 kronor, hvarjämte under senare åren den hos försäkringsinspektören för de egentliga försäkringsärendena anställda amanuensen för biträde vid vissa sjukkasseväsendet rörande göromål af samma medel åtnjutit 300 kronor årligen. Utaf nu ifrågavarande medel har jämväl årligen utgått kostnaden för tryckning af årsredogörelsen öfver sjukkassorna.

Äfven uti den till innevarande års Riksdag aflåtna statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte äga för år 1904 använda förenämnda afsatta medel, förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, jämväl till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

Därest den af Kungl. Maj:t denna dag beslutade proposition med förslag dels till lag om försäkringsbolag, dels ock till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket varder af Riksdagen bifallen, erfordras förändrad organisation af försäkringsinspektionen; och som nämnda lagar äro afsedda att träda i kraft den 1 januari 1904, torde det åligga mig att redan nu framlägga förslag i berörda hänseende. Jag har därför anmodat förutvarande försäkringsinspektören, professorn m. m. A. Lindstedt att utarbete ett sådant förslag, och har professor Lindstedt jämväl fullgjort detta uppdrag.

Innan jag redogör för detta förslag, erinrar jag, att enligt 131 § i förslaget till lag om försäkringsbolag, hvilket afser allenast inländska försäkringsanstalter, skall den i förslaget föreskrifna tillsyn öfver försäkringsbolag utöfvas af en för hela riket gemensam försäkringsinspektion, om hvars organisation och verksamhet närmare bestämmelser skola meddelas af Konungen; att enligt 4 § i förslaget till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket skall af utländsk försäkringsanstalt, innan densamma får börja drifvandet af försäkringsrörelse här i riket, därtill förvärfvas särskildt tillstånd af försäkringsinspektionen; samt att enligt 133 § i det förra och 16 § i det senare förslaget försäkringsanstalt skall till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet årligen erlægga bidrag enligt bestämmelser, som

af Konungen meddelas, dock att detta bidrag icke i något fall får öfverstiga en femtedels procent af anstaltens hela premieinkomst för näst föregående kalenderår af försäkringar, som tillhöra anstaltens rörelse här i riket.

Uti sitt förslag har professor Lindstedt beträffande till en början arten af de göromål, som enligt nämnda lagförslag hufvudsakligen skulle komma att åligga försäkringsinspektionen, anfört följande:

Dessa göromål kunde för öfverskådlighetens skull indelas i tvenne grupper, af hvilka den ena skulle omfatta löpande eller eljest mera regelbundet återkommande göromål, och den andra göromål af tillfällig beskaffenhet. Det vore tydligt, att ämbetsverkets organisation väsentligen måste vara afsedd för den förra gruppen af göromål, under det att för det senare slaget af göromål erforderliga arbetskrafter borde anlitas endast i mån af behof.

Till försäkringsinspektionens förnämsta åligganden hörde de göromål, som föranleddes af bestämmelserna i 136 § af lagförslaget, och hvilka torde kunna betecknas såsom de egentliga inspektionsgöromålen. Enligt denna paragraf skulle det tillkomma försäkringsinspektionen att öfvervaka försäkringslagens efterlefnad och tillse, att ej afvikelser skedde från bolagsordningens föreskrifter eller från öfriga för bolags verksamhet enligt 5 § stadfästa grunder. Dessa grunder, som hufvudsakligen gällde i fråga om lifförsäkringsverksamheten, afsåge företrädesvis beräkningen af försäkringspremierna och af den för försäkringens soliditet så viktiga fond, som i lagförslaget kallades premiereserv, samt äfven beräkningen och fördelningen af den vinst, som må utdelas till försäkringstagarna. I 136 § ålades inspektionen därjämte att pröfva det sätt, hvarpå bolagens medel gjorts fruktbarande eller försäkringsrörelsen i öfrigt bedrefves, och att härvid tillse, att verksamheten utöfvades på ett för försäkringstagarna betryggande sätt. Funne försäkringsinspektionen ett bolags verksamhet i något af ofvan nämnda hänseenden icke motsvara lagens bestämmelser och syfte, ägde den förelägga bolaget att vidtaga åtgärder, som pröfvades erforderliga för rättelses vinnande. Jämväl i det fall, att en bolagsordning eller de för ett bolag i öfrigt gällande stadfästa grunder icke längre funnes vara betryggande, borde inspektionen ingripa genom att till Konungen göra anmälan därom för vinnande af erforderlig rättelse.

De åligganden, som sålunda tillkomme försäkringsinspektionen, förutsatte naturligtvis icke allenast, att inspektionen i allmänhet öfvervakade de olika bolagens verksamhet och endast ingrepe, då den därtill genom anmä-

lan från intresserade personer eller eljest tillfälligtvis erhöle kännedom om förhållanden, som borde ändras, utan äfven att inspektionen tid efter annan, utan att särskild anledning vore för handen, företoge noggranna undersökningar eller inspektioner af bolagens räkenskaper och handlingar i öfrigt. I fråga om lifförsäkringsbolagen, hvilkas verksamhet vore föremål för särskildt ingående och för försäkringstagarnas säkerhet betryggande lagbestämmelser, torde dylika inspektioner böra återkomma periodvis, till exempel minst en gång hvar femte år eller åtminstone en gång hvar tionde år.

I sammanhang med den nu antydda uppgiften att öfvervaka försäkringsbolagens verksamhet stode äfven inspektionens göromål med granskningen och bearbetningen af de uppgifter angående försäkringsverksamheten, som det enligt 134 § åläge hvarje försäkringsbolag att årligen ingifva. En statistisk sammanställning af dessa uppgifter torde af inspektionen, i sammanhang med berättelse om dess verksamhet i öfrigt, böra årligen offentliggöras.

Till de mera regelbundet återkommande göromålen komme äfven att höra de utlåtanden, som inspektionen skulle hafva att afgifva rörande frågor, som af Kungl. Maj:t till densamma hänskötes. Företrädesvis komme dessa frågor att röra sig om beskaffenheten af förslag till bolagsordning och öfriga grunder för försäkringsverksamheten för nybildade bolag samt, i fråga om äldre bolag, om beskaffenheten af föreslagna förändringar af dessa grunder. Försäkringsinspektionens yttrande öfver dylika frågor torde blifva af ingripande betydelse för afgörande af ärendena rörande stadfästelse af nämnda grunder eller däri vidtagna förändringar, och kunde därför antagas komma att utförligen motiveras.

Ett antal ärenden, hvilka här ofvan icke anförts och hvilka jämväl skulle af försäkringsinspektionen handläggas, såsom uppgörande af plan för amortering af skillnaden mellan premiereservens belopp efter olika beräkningsgrunder vid ändring af dessa grunder (121 §), fastställande af grunder, efter hvilka penningeplacering i fast egendom må tillåtas (123 §), pröfning af frågor om frivillig öfverlåtelse af ett bolags lifförsäkringar (145 §), och så vidare, vore af den beskaffenhet, att de antingen kunde hänföras till någon af de grupper af göromål, som ofvan redan omnämnts, eller ock endast erfordrade ett tillfälligt ingripande eller arbete, och ansåges därför här ej behöfva i detalj anföras.

Till försäkringsinspektionens ordinarie göromål hörde slutligen de åligganden, som tillkomme densamma på grund af bestämmelserna i förslaget till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här

i riket, och som hufvudsakligen bestode i pröfningen af de handlingar, som enligt 4 § af nämnda lagförslag skulle inlämnas för vinnande af tillåtelse till rörelsens bedrivande här i riket, äfvensom i bearbetningen af den årliga statistiken öfver de utländska anstalternas verksamhet och i öfvervakandet af lagföreskrifternas efterlevande.

Förutom nu anförda antingen oafbrutet fortgående eller ock periodvis återkommande göromål, skulle enligt lagförslaget tillkomma försäkringsinspektionen de högst betungande göromål, som blefve förenade med den särskilda administration, som inträdde vid ett lifförsäkringsbolags likvidation eller konkurs och som funnes beskrifven i 139—143 §§ af förslaget. Emellertid torde få antagas, att dylika fall, åtminstone sedan lagens verkningar hunnit göra sig gällande, endast ytterst sällan komme att inträffa, och syntes i följd häraf lämpligast att vid dylika tillfällen bereda inspektionen tillgång till de ytterligare arbetskrafter, som därvid funnes erforderliga. Ej heller finge förbises, att antalet göromål under den allra första tiden efter lagens trädande i kraft, i följd af öfvergångsbestämmelserna i 166 §, enligt hvilken en mängd bolag genast måste begära stadfästelse å sina stadgar eller öfriga grunder, komme att blifva väsentligt större än under senare mera normala förhållanden. Men äfven för detta fall torde genom biträde af tillfälligt anställda sakkunnige eller kontorshjälp kunna vederbörligen sörjas för ärendenas snabba afgörande.

Såsom redan framhållits, ansåges organisationen af det ifrågasatta ämbetsverket allenast böra motsvara de vanliga regelbundna göromålen, utan särskild hänsyn till förhållanden af nyss angifna mera tillfälliga eller ock öfvergående natur.

De ämbetsverket i vanliga fall åliggande göromål vore hufvudsakligen af följande slag, nämligen:

1) *försäkringstekniska och statistiska* göromål, bestående i fortgående undersökning af de tekniska grundlagen för försäkringsbolagens verksamhet och framför allt pröfning af grunderna för lifförsäkringsbolagens beräkningar m. m. äfvensom bearbetning af de årligen inkommande uppgifterna angående försäkringsanstalternas ekonomiska ställning och verksamhet;

2) *kansligöromål*, bestående i utfärdande af beslut af försäkringsinspektionen i frågor, som direkt hörde till dess handläggning, pröfning af handlingar, som inlämnades af utländska bolag för vinnande af tillstånd till försäkringsrörelsens drifvande här i riket, granskning af förslag, som af Kungl. Maj:t hänskötes angående bolagsordningar m. m., och uppsättande af utlåtanden, som häraf föranleddes, o. s. v.;

3) *pröfning af den säkerhet*, med hvilken bolagens medel vore placerade.

Beträffande därefter den föreslagna försäkringsinspektionens organisation har professoren Lindstedt anfört:

Hvad anginge de medlemmar, af hvilka den egentliga inspektionsmyndigheten, d. v. s. de medlemmar af ämbetsverket, som skulle utöfva beslutanderätten, borde bestå, så hade man i det nyligen till danska riksdagen inlämnade försäkringslagförslaget förutsatt minst tre medlemmar, af hvilka en, som skulle vara chef, borde vara matematiskt bildad försäkringstekniker, och af de två öfriga en borde innehafva de »för domare nödvändiga egenskaper». I fråga om den för vårt land ifrågasatta inspektionen synes emellertid antalet medlemmar böra bestämmas något högre eller till minst *fyra* af den anledning, att det svenska lagförslaget icke, såsom det danska, afsåge allenast lifförsäkringsrörelsen, utan äfven alla andra slag af försäkring, såsom brandförsäkring, sjöförsäkring o. s. v., och det därför blefve nödvändigt att inom ämbetsverket hafva att påräkna sakkunskap äfven för de olika slagen af egendomsförsäkring.

Att *ämbetsverkets chef* borde vara en i lifförsäkringstekniken förfaren, matematiskt bildad person framginge med nödvändighet af lagens hufvuduppgift, som tydligen vore att söka skapa en effektiv kontroll öfver lifförsäkringsbolagens verksamhet. I jämförelse med denna inspektionens centrala uppgift vore öfvervakandet af den öfriga försäkringsverksamheten af underordnad betydelse. Och då det uppenbarligen vore af största vikt, att denna post må kunna beklädas med en person, som både ägde de nödiga förutsättningarna för densamma och åt den därmed förenade uppgiften ägnade hela sin arbetskraft, ansåges för honom ej böra föreslås lägre aflöning än 10,000 kronor, hvaraf 7,000 kronor såsom lön och 3,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

Hvad de öfriga tre inspektionsledamöterna beträffar, så vore det tydligt, att handläggningen af de ganska talrika och viktiga kansliärendena med nödvändighet förutsatte en juridiskt bildad ämbetsman, och syntes man för denne, som tillika skulle vara *sekreterare*, böra föreslå en aflöning, motsvarande den, som gällde andra gradens tjänstemän, d. v. s. en begynnelselön af 3,000 kronor med två ålderstillägg af 500 kronor jämte 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar.

I fråga om de båda öfriga ledamöterna, ansåges af det redan anförda framgå, att de borde representera sakkunskap på de områden af inspektionens verksamhet, där nödig sakkunskap icke kunde förutsättas hos chefen eller sekreteraren, nämligen å ena sidan vid bedömandet af den säkerhet bolagens placeringar erbjöde och därmed sammanhängande frågor samt å andra sidan vid handläggning af en mängd ärenden rörande andra slag af försäkring än lifförsäkring. Att kunna påräkna dylik sakkunskap hos vanliga ämbetsmän, särskildt om de befunde sig i en jämförelsevis underordnad ställning, kunde icke med säkerhet antagas. Ej heller skulle de ärenden, vid hvilkas handläggning dessa två ledamöters biträde erfordrades, vara af den art, att de skulle utfylla en fast anställd tjänstemans hela tjänstetid, utan, förutom vid de ordinarie sammanträdena, endast kräfvat deras närvaro vid särskilda tillfällen. Tänkte man sig, att de ordinarie sammanträdena skulle hållas en gång hvarannan vecka, så skulle de båda ifrågavarande ledamöterna därutöfver knappt behöfvat anlitas i andra fall än i fråga om den ene ledamöten, då det gällde inspektion och inventering af något bolags värdehandlingar eller, i fråga om den andre, vid inspektion af andra försäkringsbolag än lifförsäkringsbolag. På grund häraf och då det kunde befinnas ändamålsenligt att genom tid efter annan skeende ombyte af dessa ledamöter sörja för en allsidigare behandling af ärendena, föresloges, att nämnda två ledamöter endast skulle tillsättas genom förordnande tills vidare, samt att de skulle aflönas med ett årligt arvode af 3,000 kronor för hvardera.

Förutom de nu nämnda ledamöterna af försäkringsinspektionen erfordrades äfven en *registrator* med aflöning såsom en första gradens tjänsteman, således med en lön af 1,800 kronor jämte två ålderstillagg å 500 kronor och med 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar. Jämte skötandet af de löpande registratorsgörömlen skulle äfven åligga honom att biträda vid bearbetningen af det statistiska materialet, åtminstone i fråga om de mindre bolag, å hvilkas bolagsordning enligt lagförslaget Kungl. Maj:ts stadsfästelse icke skulle erfordras. I den mån arbetskrafter i öfrigt kunde finnas erforderliga, skulle man kunna hjälpa sig med tillfälligt anställda amanuenser.

Slutligen föresloges för en *vaktmästare* en lön af 600 kronor och tjänstgöringspenningar af 300 kronor.

Med afseende af hvad sålunda anförts skulle således förslaget till lönestat för försäkringsinspektionen blifva följande:

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Summa kronor.	
Chefen	7,000	3,000	10,000	
1 ledamot	—	—	3,000	
1 d:o	—	—	3,000	
1 sekreterare	3,000	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 registrator	1,800	1,200	3,000	
1 vaktmästare	600	300	900	
Summa	—	—	24,400	

Antog man vidare, att till bestridande af utgifter för hyra, ljus, vedbrand och dylikt, så länge den nuvarande lokalen kunde begagnas, ej skulle uppgå till mer än omkring 1,500 kronor, att till tryckningskostnader erfordrades omkring 4,500 kronor, samt att till anställande af extra räknehjälper eller andra biträden, för kontorsrekvisita och till vikariatsersättningar skulle behövas omkring 7,000 kronor, så komme man för expenserna till en summa af 13,000 kronor, hvilket belopp dock, för oförutsedda utgifter, höjts till 13,600 kronor. På grund häraf skulle till aflöningar och expenser erfordras sammanlagdt 38,000 kronor om året.

Med erinran, att, såsom redan framhållits, emellertid i denna summa icke vore beräknad den extraordinära kostnad, som skulle erfordras för bestridande af de två första årens på grund af öfvergångsbestämmelserna ökade göromål, och att det ej heller därvid beräknats de kostnader, som uppstode vid den särskilda administration, som ålåg försäkringsinspektionen, då ett liförsäkringsbolag råkat i likvidation eller konkurs, samt då det vore omöjligt att förutse, hvilket belopp i nu nämnda fall för aflöning af extraordinarie arbetskrafter kunde blifva erforderligt, ansåges, att för ändamålet ett ytterligare belopp å exempelvis 6,000 kronor borde ställas till förfogande.

Professoren Lindstedt har vidare fäst uppmärksamheten därå, att vid ofvan anförda beräkningar hänsyn ej tagits till de åligganden, som för närvarande tillkomme försäkringsinspektören därigenom, att åt honom anförtrotts utarbetandet af en statistisk redogörelse för registrerade sjukkassors verksamhet. Då detta åliggande ej stode i närmare samband med försäkringsinspektionens öfriga uppgifter, utan vida naturligare tillhörde området för arbetareförsäkringen, och då äfven kostnaden för nämnda arbete

bestredes genom andra medel, än som i fråga om försäkringsinspektionen afsetts, så torde det vara lämpligt att befria försäkringsinspektionen från det ifrågavarande åliggandet och öfverflytta detsamma på den nyligen inrättade riks-försäkringsanstalten.

Yttermera har professoren Lindstedt framhållit, att den nuvarande försäkringsinspektörsbefattningen äfven efter inrättandet af den i lagförslaget förutsatta försäkringsinspektionen måste, om ock i modifierad gestalt och utan nu gällande benämning, fortfarande bibehållas för att möjliggöra sakkunnig handläggning inom vederbörande departement af alla de olika försäkringsärenden, som komma under departementets pröfning, såsom besvär öfver försäkringsinspektionens beslut i sådana mål, där nämnda myndighet vore själfständig instans, mål rörande fastställande af bolagsordningar och öfriga försäkringsgrunder o. s. v. Man borde härvidlag ej heller förbise den stora vikt en dylik anordning skulle hafva jämväl i fråga om försäkringsinspektionens ställning och verksamhet. Genom ärendenas handläggning af sakkunnig person inom departementet skulle å ena sidan förtroendet till inspektionen och därmed äfven dess auktoritet ökas samt å andra sidan en nödig motvikt mot möjlig ensidighet vid lagens tillämpning beredas. Hvad arfvodet åt denne tjänsteman beträffade, så komme visserligen antalet mål, som skulle af honom handläggas, att genom den nya försäkringslagen blifva betydligt större än hvad hittills varit fallet, men då å andra sidan det för närvarande honom åliggande bestyret med försäkringsstatistiken m. m. skulle bortfalla, ansåges det hittills utgående arfvodet af 3,000 kronor fortfarande kunna vara tillräckligt. Huruvida detta arfvode borde bestridas af samma medel, som enligt lagförslaget 133 § skulle disponeras för försäkringsinspektionen, ansåges dock kunna ifrågasättas.

Slutligen har professoren Lindstedt verkställt en beräkning af det belopp, som skulle inflyta genom den försäkringsbolagen och de utländska försäkringsanstalterna enligt lagförslagen ålagda förpliktelsen att erlægga bidrag till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet; och har han därvid, utgående från förhållandena under år 1900, funnit, att, om man undantog samtliga bolag, som enligt 162 § icke skulle behöfva Kungl. Maj:ts stadfästelse å sina stadgar, samt ränte- och kapitalförsäkringsanstalterna, den ifrågavarande inkomsten under sagda år för inländska bolag uppgått till omkring 49 millioner kronor och för de utländska försäkringsanstalterna till omkring 4 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. En beskattning till belopp motsvarande hälften af det i lagförslaget angifna maximum skulle således inbringa något öfver 50,000 kronor eller mer än tillräckligt för att täcka kostnaderna för försäkringsinspektionen.

Det af professoren Lindstedt sålunda uppgjorda förslag till organisation af den blifvande försäkringsinspektionen finner jag mig kunna i allo biträda. Mot de föreslagna aflöningarna eller beräkningen af öfriga kostnader för ämbetsverket har jag icke någon annan invändning att göra, än att kostnader torde uppkomma jämväl för resor i följd af de inspektioner, som behöfva göras i landsorten, men torde denna kostnad ej komma att uppgå till mera än 1,000 kronor årligen.

Det lär emellertid icke böra ifrågasättas, att det nya ämbetsverket nu uppföres å ordinarie stat. Då de bidrag, som försäkringsanstalterna skola hafva att till inspektionens bekostande erlægga, enligt hvad den verkställda beräkningen gifver vid handen, lära blifva fullt tillräckliga, synes sålunda ej erfordras mera än att utverka Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att använda nämnda bidrag till aflöning åt inspektionens tjänstemän och betjante samt expenser vid densamma.

I likhet med professoren Lindstedt finner jag vidare, att äfven efter inrättandet af den ifrågasatta försäkringsinspektionen till chefens för civildepartementet förfogande bör finnas anställd en person att inom departementet biträda vid beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet, äfvensom att den försäkringsinspektören för närvarande åliggande skyldigheten att utarbeta en statistisk redogörelse för de registrerade sjukkassornas verksamhet lämpligast bör öfverflyttas till riksförsäkringsanstalten. Såsom professoren Lindstedt redan framhållit, torde, äfven om utarbetandet af berörda statistiska redogörelse icke kommer att öfverlämnas åt chefens för civildepartementet ofvannämnda biträde vid beredning af försäkringsärenden, detta biträde, i betraktande af göromålens ökning i öfrigt, ej gärna kunna aflönas med mindre belopp än 3,000 kronor, men torde denna aflöning ej skäligen böra bestridas af de från försäkringsanstalterna utdebiterade medel, utan torde anslag härtill böra äskas af Riksdagen i likhet med hvad hittills ägt rum beträffande den nuvarande försäkringsinspektionen.

Vid sådant förhållande och då den nya försäkringsinspektionen är afsedd att träda i verksamhet med ingången af år 1904, torde det uti innevarande års statsverksproposition på extra stat för år 1904 upptagna anslag å 4,500 kronor för handhavande af kontroll å försäkringsanstalterna böra utbytas mot ett anslag å 3,000 kronor till biträde inom civildepartementet vid beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet, och torde i sammanhang därmed jämväl den ändring i statsverkspropositionen böra föreslås Riksdagen, att Kungl. Maj:t bemyndigas att använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp,

förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, jämväl till utarbetande och offentliggörande genom riksförsäkringsanstaltens i stället för genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.»

Herr Beckman anför till stöd för sin i ofvannämnda motion gjorda hemställan: »I Kungl. Maj:ts proposition n:o 1 till 1902 års Riksdag framlades ett inom kungl. kommerskollegium utarbetadt förslag till genomförande af en fastare organisation af den officiella arbetsstatistiken. Bland de ämnen, som därvid föreslogos skola föreläggas denna nya institution till regelbunden behandling, omnämndes äfven »en statistisk sammanställning af det värdefulla material, som insamlas af civildepartementet och, utan att ytterligare bearbetas, årligen publiceras angående registrerade sjukkassors verksamhet», i sammanhang hvarmed ock skulle kunna erhållas »en statistik rörande sjukdoms- och dödsorsakerna för arbetare inom olika yrken».

Önskvärheten af, att det dyrbara statistiska material, som genom den sjukkassorna åliggande skyldigheten att afgifva redogörelse för sin verksamhet årligen åstadkommes utan att vidare bearbetas, än som sker uti sammanställningen rörande »registrerade sjukkassors verksamhet», bättre tillvaratoges och gjordes till föremål för en allsidig och uttömmande statistisk behandling, synes mig ligga uti alltför öppen dag, för att jag därom skulle behöfva ytterligare orda. Och den i förra årets statsverksproposition uttalade tanken, att denna fullständigare bearbetning skulle anförtros åt den föreslagna och genom Riksdagens beslut från och med år 1903 inrättade arbetsstatistiska afdelningen inom kommerskollegium, synes mig äfven vara i alla afseenden riktig.

I detta afseende tillåter jag mig endast erinra om tvenne vid årets riksdag väckta motioner (n:o 43 i Första Kammaren och n:o 128 i Andra Kammaren) rörande skrifvelse till Konungen angående åtgärder för att inom rikets officiella statistik åstadkomma största möjliga enhet och planmässighet i arbetet samt ökad skyndsamhet vid publikationen — hvilka motioner, såsom innehållande högst viktiga önskningsmål, enligt hvad jag vågar antaga, skola af Riksdagen biträdas. Uti nämnda motioner uttalas bland annat, att *»all officiell statistik bör stå under gemensam ledning och så vidt möjligt koncentreras på ett mindre antal statistiska verk eller afdelningar med en personal, som uteslutande sysselsättes med statistiskt arbete»*, att *»insikt och vana vid att handlägga hithörande frågor i långt högre grad skall stå att finna hos personer, hvilkas göromål uteslutande äro och under hela deras tjänstgöringstid komma att förblifva af statistisk art, än hos*

tjänstemän, hvilka under ett eller annat år utföra statistiskt arbete, och detta måhända blott såsom en bisyssla vid sidan af andra, mera trägna tjänsteåligganden». »Det ligger i själfva sakens natur» yttra motionärerna, »att det statistiska arbetet ej kan väl utföras på en plats, som betraktas såsom genomgångsplats inom ett verk, hvars hufvudändamål är af helt annat slag», samt framhålla, att »om också hos oss den ursprungliga planen på en koncentration af den officiella statistiken, där ej oöfverstigliga hinder möta, i flera afseenden lidit afbräck, torde omständigheterna mana till att nu återupptaga den först inslagna och till en början med framgång fullföljda vägen».

Nyssberörda synpunkter, som beträffande den officiella statistiken i allmänhet blifvit framhållna i nyssnämnda båda motioner, hafva ock i fråga om vår officiella socialstatistik särskildt uppmärksammats af de kommitterade, som för närvarande äro sysselsatta med att inom kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik uppgöra förslag till det arbetsstatistiska arbetets anordnande. Nämnda kommitterade hafva enats om att framhålla såsom högeligen önskligt, att det socialstatistiskt värdefulla material, som redan nu på olika håll officiellt insamlas utan att blifva uttömmande behandladt, för bearbetning öfverlämnades till kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Kommitterade hafva härvid särskildt afsett uppgifterna från registrerade sjukkassor samt de uppgifter rörande olycksfall i arbete, som enligt olika kungl. kungörelser skola officiellt afgifvas. Detta material skulle sedermera genom den arbetsstatistiska afdelningens försorg kunna kompletteras och allsidigt bearbetas.

Sedan nu ett så betydelsefullt steg blifvit taget, att äfven vi i Sverige följt ett flertal andra länders exempel och fått till stånd en början till en officiell institution för de sociala frågornas opartiska behandling, vill det synas mindre välbetänkt att äfven i fråga om den officiella socialstatistiken slå in på samma väg, som sedan flera årtionden tillbaka blifvit följd beträffande vår officiella statistik i allmänhet, hvaraf framgått olägenheter, som de ofvan berörda motionärerna påpekat och genom sitt förslag velat få afhjälpta.

Anledningen till att jag ansett mig böra redan nu för Riksdagen framlägga dessa erinringar är det i Kungl. Maj:ts proposition n:o 34 framställda förslaget, att i sammanhang med försäkringsinspektionens omorganisation den årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket, som hittills utarbetats genom försäkringsinspektionen, från år 1904 skulle öfverflyttas för att utarbetas och offentliggöras genom riksförsäkringsanstaltens försorg. Det vill nämligen förefalla, som om, då nu enligt Kungl. Maj:ts förslag ifråga-

varande årsredogörelses utarbetande icke längre skall vara anförtrodt åt försäkringsinspektionen — med hvilken den ju för öfrigt har så godt som intet att skaffa — det i 1902 års statsverksproposition omförmälda önskningsmål beträffande erhållandet af en sjukkassestatistik m. m. bäst och *för minsta kostnad* nu hade kunnat vinnas, därest de registrerade sjukkassornas uppgifter, i den mån de inkomma, öfverlämnades direkt till kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik för att genom dess försorg kompletteras, bearbetas och offentliggöras uti en fullständig *statistisk* årsredogörelse.

Uppgiften i fråga synes inig ock alldeles gifvet bättre höra hemma inom den socialstatistiska statsanstalten än inom riks-försäkringsanstalten, hviken senare har helt andra, högst viktiga uppgifter sig förelagda.

Efter mitt förmenande bör den socialstatistiska statsanstalten få sig ålagdt att utföra *alla* tid efter annan behöfliga utredningar af socialstatistisk art, en princip, som det synes mig önskvärdt redan från början få fastslagen, på det att icke utvecklingen på detta område må blifva densamma som inom den äldre officiella statistikens: att för hart när hvarje ny gren, som tillkommer, inrättas en särskild statistisk afdelning inom det ena eller andra ämbetsverket, med hvilket den nya grenen af statistiken kan stå i något — verkligt eller förmenadt — samband. Och lika visst, som det synes mig vara, att ett dylikt tillvägagångssätt icke kan vara lämpligt och icke kan leda till ett tillfredsställande resultat, lika säkert torde det vara, att det jämväl måste blifva dyrare, än fallet skulle blifva, därest alla ifrågasvarande uppgifter anförtroddes åt den institution, som har dylikt arbete till sin enda uppgift.

Genom att öfverlämna utarbetandet af redogörelsen för sjukkasseväsendet i riket till den för socialstatistiska frågor behandling särskildt afsedda institutionen skulle jämväl med all sannolikhet vinnas den högst afsevärda fördelen, att ifrågasvarande redogörelse kunde publiceras betydligt tidigare, än som hittills kunnat ske — för närvarande (mars 1903) föreligger ingen senare redogörelse för registrerade sjukkassors verksamhet än för år 1899 — och med all sannolikhet äfven framdeles komme att ske, för så vidt publikationens utarbetande skulle anförtros åt en institution, med hvars öfriga åligganden den nu ifrågasvarande uppgiften endast äger föga samband.»

Utskottet har för sin del ej funnit anledning till någon anmärkning mot den af Kungl. Maj:t föreslagna organisationen af den blifvande försäkringsinspektionen, mot de ifrågasatta aflöningarna för dess tjänstemän och betjante eller mot den gjorda beräkningen af öfriga kostnader för ämbetsverket, utan får i nämnda hänseenden, liksom i fråga om det föreslagua

anslaget till biträde inom civildepartementet vid beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet, i hufvudsak ansluta sig till hvad departementschefen på grund af den utaf professoren Lindstedt gjorda utredning anført. Någon nämnvärd afvikelse från det resultat, hvartill professoren Lindstedt kommit vid beräkningen af det belopp, som skulle inflyta genom den försäkringsbolagen och de utländska försäkringsanstalterna ålagda förpliktelsen att erlägga bidrag till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet, torde med all säkerhet ej föränledas af en utaf utskottet föreslagen förändring i 162 § af berörda lagförslag.

Beträffande åter det af Kungl. Maj:t i ifrågavarande proposition framställda förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, till utarbetande och offentliggörande genom riksförsäkringsanstaltens i stället för genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket, synes det visserligen utskottet vara riktigt, att ifrågavarande uppdrag icke komme att öfverlämnas åt försäkringsinspektionen. Däremot har herr Beckman enligt utskottets uppfattning framställt giltiga skäl för sin i ofvannämnda motion uttalade åsikt, att nämnda uppdrag ej heller borde gifvas åt riksförsäkringsanstalten, hvilken lika litet som försäkringsinspektionen är en myndighet med speciellt statistisk kompetens och verksamhet, utan i stället lämpligen borde anförtros åt kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Såsom i motionen finnes antydt, hafva i anslutning till det förut inom kommerskollegium upprättade förslag, som legat till grund för Kungl. Maj:ts till 1902 års Riksdag aflåtna proposition angående anslag till omförmälda arbetsstatistiska institution, de särskilda kommitterade, hvilka inom kommerskollegium uppgjort plan för arbetsstatistikens anordnande, ansett, att de uppgifter rörande registrerade sjukkassors verksamhet, som enligt särskilda föreskrifter afgifvas till offentlig myndighet, böra öfverlämnas till kollegium för att genom dess afdelning för arbetsstatistik närmare bearbetas i sammanhang med upprättande af statistik öfver olycksfall i arbetet.

Nämnda kommitterade, hvilkas framställning kommerskollegium biträdt i en till Kungl. Maj:t ingifven skrifvelse af den 11 mars 1903, anföra härom följande:

»Enligt lagen om sjukkassor den 30 oktober 1891 skola alla registrerade sjukkassor årligen afgifva redogörelse öfver sin verksamhet. För detta ändamål användes ett genom den nådiga kungörelsen den 15 juli 1892

fastställt formulär, upptagande de olika uppgifter, som för kontroll af kassornas verksamhet kunna vara nödiga. Af dessa uppgifter uttagas och sammanställas en del af de viktigaste i den genom försäkringsinspektionens försorg utgifna redogörelse rörande »registrerade sjukassors verksamhet», hvilken redogörelse med hänsyn till de praktiska förvaltningsbehof, hvilka den afser att tjäna, hufvudsakligen har karaktären af en registerbok. Där- emot har det hittills icke ifrågakommit att tillvarataga och bearbeta det öfriga, ur allmänt social och arbetsstatistisk synpunkt värdefulla material, som sjukkassornas rapporter innehålla.

Då behandlingen af uppgifterna rörande de registrerade sjukkassornas verksamhet näppeligen synes närmare sammanhänga med försäkringsinspek- tionens öfriga åligganden, hafva kommitterade ansett sig böra ifrågasätta, huruvida ej de ifrågavarande af registrerade sjukkassor årligen afgifna rap- porter lämpligen kunna och böra hädanefter insändas till den arbetsstatistiska afdelningen, i samband hvarmed en mindre förändring i de nu använda formulären torde böra vidtagas, i syfte att göra uppgifterna mera använd- bara ur arbetsstatistisk synpunkt.

Genom omsorgsfull granskning och komplettering af de på denna väg erhållna uppgifterna skulle sålunda kunna åvägabringas *dels* en fullständig statistik öfver sjukkassornas verksamhet, *dels ock* en på ett omfattande material grundad statistik öfver sjukdoms- och dödlighetsförhållanden inom de sociala lager, som hufvudsakligen beröras af dessa kassors verksamhet, d. v. s. närmast arbetsklassen. För den händelse att den hittillsvarande redogörelsen anses böra bibehållas i sitt nuvarande skick, synes dess ut- arbetande och utgifvande utan olägenhet kunna öfverlätas på den arbets- statistiska afdelningen i kommerskollegium — som därvid naturligen har att taga tillbörlig hänsyn till de kraf, som ur förvaltningssynpunkt kunna fram- ställas, — hvarjämte de nyss angifna, rent statistiska resultaten af materialets bearbetning kunde till en början publiceras i den socialstatistiska tidskriften. Med hänsyn till frågans stora vikt och intresse vilja kommitterade emellertid betona önskvärheten af att, i likhet med hvad förut föreslagits beträffande arbetskonflikter samt olycksfall, en särskild årligt utkommande statistisk publikation på grund af här ifrågavarande material åstadkommes öfver jämväl sjukkassornas verksamhet samt sjukdom och dödsfall inom olika yrken, åldrar och klasser.»

Kommitterade ifrågasätta vidare, med anledning af nu ifrågavarande kungl. proposition, huruvida det icke — sedan numera en social-statistisk statsanstalt genom inrättande af den arbetsstatistiska afdelningen inom kom-

merskollegium trädt i verksamhet — måste under alla förhållanden vara lämpligare, att ifrågavarande årsredogörelses utarbetande och materialets ytterligare tillgodogörande i socialstatistiskt afseende öfverlämnas till denna. Därigenom vunnes den, enligt kommitterades mening, afsevärda fördelen, att det redan från början fastsloges, att alla uppgifter af socialstatistisk natur borde föreläggas den för dylika frågors behandling särskildt afsedda institutionen och icke tilldelas andra ämbetsverk, hvilka hade helt andra uppgifter sig anförtrodda.

Utskottet delar den af kommerskollegii kommitterade sålunda uttalade och af motionären biträdda uppfattning och vill för egen del endast tillägga, att det vid uppgörande af premietariffer och dylikt måste vara af betydelse för riks försäkringsanstalten, att en, såvidt möjligt är, tillförlitlig statistik öfver sjukdoms- och dödlighetsförhållandena inom olika arbetsklasser kommer till stånd, hvarför det synes ligga i riks försäkringsanstaltens eget intresse såväl att de inkommande uppgifterna angående sjukkasväsendet underkastas en fullständigare statistisk bearbetning, än den anstalten själf torde kunna verkställa, som ock att statistiken öfver sjukkasornas verksamhet sättes i samband med statistiken angående olycksfall i arbetet genom att anordnas och upprättas af samma institution, som skulle komma att ombesörja sistnämnda statistik.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition n:o 34 ej kunnat oförändradt bifallas, ville i anledning af såväl samma proposition som herr Beckmans i ämnet väckta motion, under förutsättning af bifall till de af utskottet i särskildt utlåtande tillstyrkta förslag till lag om försäkringsrörelse samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket,

dels medgifva, att de bidrag, som enligt sagda lagförslag skola af försäkringsanstalterna till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionens organisation och verksamhet årligen erläggas, må från och med 1904 tills vidare af Kungl. Maj:t användas till bestridande af aflöningar till försäkringsinspektionens tjänstemän och betjante samt expenser vid densamma,

äfvensom, till biträde inom civildepartementet vid

beredning af ärenden rörande försäkringsväsendet, för år 1904 på extra stat anvisa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp af 3,000 kronor,

dels medgifva, att Kungl. Maj:t må äga för år 1904 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp i mån af behof, förutom till förvaltningsbidrag åt sjukkassor enligt hvad därom förut föreslagits, jämväl till utarbetande och offentliggörande af en statistisk årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket,

dels ock tillika anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke sistberörda arbete lämpligast bör anförtros åt kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Stockholm den 24 april 1903.

På utskottets vägnar:

E. von KRUSENSTJERNA.

Herr *Åkerman* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.